

L'orgue a Catalunya Nord i els seus lligams amb Catalunya Sud.

Roland GALTIER.

Fonts i bibliografia

ARXIUS NACIONALS DE FRANÇA (PARÍS)

F¹⁹ 7818 : fons de la catedral de Perpinyà.

ARXIUS DEPARTAMENTALS DELS PIRINEUS ORIENTALS (PERPINYÀ)

Diversos fons antics i moderns buidats per Lluís Ausseil, organista i arxiver, que va publicar-ne la majoria.

ARXIUS DE LA CATEDRAL DE VICH.

Diferents documents entre la fàbrica i Joan Pere i Domènec CAVAILLE, descoberts per Bernat BAILBÉ.

- - - - -

DIAPO 1

La història de l'orgue al Rosselló va ser objecte de recerques relativament importants, una part no negligible de les quals va ser obra d'un arxiver perpinyanès, igualment organista, el senyor Lluís Ausseil. El seu treball va ser completat per l'associació Jean Pierre Cavaillé, reunida a l'entorn de l'orgue de Vinçà, i que va publicar una revista titulada Grand-Plein-Jeu .(Gran Joc ple)

Aquestes dues fonts van servir per a preparar aquesta comunicació.

Si exceptem un breu període francès del 1463 al 1493, la part de Catalunya situada al nord del Pirineu pertanyia al reialme d'Aragó, i després a Espanya ; des de l'any 1172 fins al Tractat del Pirineu, l'any 1659, el qual va annexar a França la part meridional de Flandes i la part septentrional de Catalunya. La història de l'orgue al Rosselló és el reflecte de la història política, per les influències artístiques, i els desplaçaments dels artesans escollits per a construir o restaurar orgues per capítols i fàbriques.

Nota : s'han de distingir les mesures en palms de Montpeller, més llargs que no pas els de Barcelona : així, per 8 peus (2.40m) calen 10 palms de Montpeller i 12 palms de Barcelona.

DIAPO 2

EL PERÍODE CATALÀ.

Les més antigues mencions d'orgues vénen del segle XVè :

L'orguener **Jaume LLor**, organista i orguener de Girona reconstrueix l'orgue dels Carmes de Perpinyà l'any 1418 ; repren al pes els tubs de l'antic orgue. L'instrument ha de midar 8 palms (de Barcelone) , amb bordó de 16 palms, sigui 16 peus amb bordó de 12 peus, doncs un teclat començant al Fa. Tub de fusta, estany per la cara i plom per el lleño. El contracte no evoca la possibilitat de separar els registres.

Pere Granyera, organista i orguener de Barcelona, construeix l'orgue de la catedral d'Elna l'any 1420, i contracta l'any mateix per la construcció de l'orgue de Nostra Dama de la Real a Perpinyà. L'any següent, firma amb els capítols de Santa Maria del Mar, però aquest orgue no va ser mai realitzat (cap rastre d'un organista), el projecte era el d'un "positiu" de 35 notes (nomès cromàtic, la baixa essent defectiva de varies notes), sense registres. El contracte una mica obscur, i molt esborrat, evoca la natura dels materials : estany fi o plom.

L'any 1425, Pere Granyera instal·la un orgue dins l'antiga església Sant Mateu de Perpinyà, amb un teclat de 40 notes (del Fa1 al La4) amb dues manxes i els tubs d'estany. L'any 1428, aquest personatge serà organista de la capella reial de Barcelona.

Altres orgues a Perpinyà a principis del segle XVè : Nostra Dama de la Real i la capella Nostra Dama del Pont, aprop del riu Tet.

Petrus Clario, prevere de la vila de Prats de Molló, tracta l'any 1452 per a construir un orgue a Illa de Tet, el qual ha de « se acostuma segons lorga major de Sent Johan de Perpinya » No acaba el seu treball, finalitzat per **Joan Corbere** l'any 1457. Existia doncs un orgue dins l'antiga catedral Sant Joan el Vella abans del 1450.

Guillem Pagana, fuster i mestre d'orgues de Perpinyà, repara l'orgue de Millars l'any 1456 (que ja existia doncs, el document precisa que la caixa comporta tres castells). Repara també l'orgue de Girona l'any 1473 i, 42 anys més tard (fou ell o el seu fill ?) l'any 1498, tracta amb els obrers de Sant Mateu de Perpinyà (l'antiga església, destruïda l'any 1639) per a construir, associat amb **Miquel Ros i Barthomeu Palau**, un orgue de 8 peus (dotze palms) en

cara amb 5 castells. Alguns autors estimen que no fou realitzat aquest orgue, segons el contracte firmat 18 anys més tard amb Capdebos ; d'altres pensen que l'orgue del 1498 fou canviat perquè no tenia registres partits.

DIAPO 3

EL SEGLE XVIe

Gabriel Capdebos, prevere i organista de la catedral de Perpinyà, crea l'orgue petit de la catedral de Vich l'any 1509 i el de l'antiga església Sant Mateu de Perpinyà l'any 1516: ne coneixem el contracte i permet afirmar que l'orgue, d'uns 16 peus en cara (20 palms de Montpeller) amb 600 tubs, tenia registres separats¹ :

(Només dos podien ser accionats per l'organista ; sens dubte, el flautat quedava obert continuament.)

L'església del convent Sant Francesc de Perpinyà posseïa des del 1523-1526, un orgue del mateix Capdebos (16 peus en cara , teclat de 45 notes, 7 contres)

L'orgue de Sant Mateu és eixamplat d'ençà del 1524 per **Gaspar Roig**, organista de Barcelona, que havia contractat el mateix any per Palau del Vidre, un orgue sens dubte de 8 peus « gran de deu palms de Montpeller »

Lluís Ausseil veu dins aquests quatre orgues fets entre els anys 1516 i 1524 [Perpinyà (Sant Mateu i Sant Francesc), Millars i Palau del Vidre] orgues de 8 o 16 peus, amb teclat de 45 notes i 7 a 10 contres baixes de 16 peus tocats pel pedaler..

Ausseil pensa que l'orgue Capdebos de Sant Francesc (1523) fou canviat per un més petit (12 palms = 8 peus) per **Pere Martí** l'any 1554, orgue també amb dos teclats i registres partits.

« Orgue ple »: flautat 12 (sense registre) octava prima, quinzena, desanovena, vint y dosena.
Cadira : flauta, petita flauta, nasard dosena, petit nasard. »

Joan Ferrando « mestres d'orguens » de Girona tracta l'any 1507 per a la reconstrucció de l'orgue de Millars (coneixem obres seves a la Mercé i a Santa Maria del Mar de Barcelona, els anys 1510 i 1519)

Aquest orgue rep una mixtura d'estany l'any 1522 per **Anthoni Savina**, fora que sigui un nou orgue. És un 8 peus.

DIAPO 4

Afegeixen l'any 1559, una cadireta (positiu de dos) a l'orgue gran de la catedral Sant Joan, l'existència del qual és justificada l'any 1490 per la contractació d'un organista ; les seves famoses portes són datades del 1559.

A finals del segle XVIe (i a principis del XVIIe) els orgueners **Bórdons**, instal·lats a Salamus, Solsona o Barcelona, són d'origen francès (descendents de Jehan de Bourdon, de Laon, que treballà a Paris l'any 1458) ; només es coneix d'aquesta família una sola intervenció al nord del Pirineu : la reconstrucció de l'orgue de la catedral de Perpinyà en 1584 a càrrec de **Josep Bórdons** en associació amb **Salvador Estrada**, el material essent transportat per vaixell de Barcelona a Canet. El mateix **Salvador Estrada**, (mort l'any 1599) va construir un orgue a Nostra Dama de la Real a Perpinyà l'any 1586 (potser unes travesses esculpides amb fusta de til·la., tornades a ser utilitzades per a l'actual caixa (Grinda 1824) daten d'aquesta realització ?)
L'abadia d'Arles de Tec va posseir des del segle XVIe un orgue d'orgueneria catalana, col·locat segons la tradició, en forma de niu d'oreneta en la banda nord de la nau. L'església gran Sant Pere de Ceret va posseir igualment un orgue al segle XVIe, amb portes pintades l'any 1565.

DIAPO 5

Segle XVIIe. (abans del 1659)

Barthomeu Ferrer, fra Antoni Llorens originari d'Arbeca i resident al convent franciscà dels pares mercaders de Barcelona, i **Joan Martí** de Girona, construeixen l'orgue de Tuhir, l'any 1610. **Antoni Llorens** torna a Tuhir per a millorar l'orgue (1630), amb fra Joan Oliva, franciscà també.
Composició de 1610 :

DIAPO 6

Jaume (pare) i **Antoni** (fill) **Puigdorfilà** « mestres de orga de Barcelona » fan un orgue a Sant Jaume de Perpinyà (1623) amb set registres a la cadireta i nou a « l'orga gran. »

Pere Bordo(ns) sens dubte de la mateixa família que Josep, realitza un orgue al convent Sant Salvador de Perpinyà (1618-1619).

Francesc Bordons, germà petit de Joseph, intervé sobre l'orgue de la catedral l'any 1624.
El pressupost fou establert per Jean de Joyeuse l'any 1688

DIAPO 7

DIAPO 8

Miquel Pomes construeix un nou orgue de 8 peus a Millars (1645) amb 9 registres a l'orgue gran i 8 al positiu de dos

Segle XVIIe (després del 1659)

Miquel de Castallo, sense dubte de Barcelona, baixa el to de l'orgue petit de Nostra Dama de la Real (1666)

Durant aquests dos segles, no hi ha cap diferència entre els orgues de Catalunya Sud i Nord, l'evolució dels quals segueix el mateix camí (i sovint amb els mateixos artesans). Les caixes (només subsisteix la de la catedral Sant Joan de Perpinyà, l'any 1504), segueixen l'agencament que trobem en els exemples conservats (o bé guardats en memòria) al Sud del Pirineu : façana repartida en diversos sostres, amb compartiments plans, presència de portes.

*

* *

Però la influència catalana es va esborrar davant la « conquesta » de la cultura francesa ; només els orgues d'Illa de Tet (1722) i de Prats de Mollò (1724) conserven evidents característiques catalanes.

L'orgue d'Illa de Tet revesteix una història interessant : la caixa és construïda poc després de l'acabament de l'església nova, per un escultor català, Jacint Marato Soler, però rep un instrument ben francès (1714) realitzat per Pierre Duran i François Dufayet, orgueners de poca envergadura, el treball dels quals no dona satisfacció : llavors, l'orgue es torna a fabricar (1722) per **Pasqual Cervello**, orguener català, religiós jacobí del convent de Perpinyà. L'orgue aquest, reprès l'any 1855 per Henri Thébault i el 1870 per Puget, va ser transformat (transmissió elèctrica) per Jean Hermann l'any 1955 i finalment tomat al seu estat inicial per Gerhard Grenzing l'any 1994. Es pot notar la voluntat de barrejar les dues cultures : Orgue gran, eco i pedaler d'estil català, mentres la cadireta (positiu) és francament francesa.

DIAPO 9

El mateix **Pasqual Cervello** construeix l'orgue de Prats de Mollò (1724) amb una caixa de Salvador Quinta, prova d'una persistència de la influència catalana dins les valls del riu Tet i del riu Tec en el primer quart del segle XVIIIe.

(mateixa diapo 9)

Aquest orguener (la bibliografia del qual ens està desconeguda) enriqueix l'orgue de Tuhir (1720) afegint-hi alguns jocs dels quals una corneta..

Dels principis del segle XVIe (Sant Mateu a Perpinyà) al 1724 (Prats de Mollò) podem constatar la persistència de les característiques d'un orgue català (que es distingeix de l'orgue castellà) amb orgues amb dos teclats, un dels quals és un positiu de dos (cadireta).

DIAPO 10

EL PERÍODE CLÀSSIC FRANCÈS.

No sabem si l'orguener autor d'un orgue en forma de niu d'oreneta dins una capella lateral de l'església Sant Pere de Prades de Conflent (1665 – 1669) era francès o català, però la manera amb la qual els germans Grinda foren despistats en descobrint-lo en 1816, permet pensar en un orgue d'orgueneria catalana. Passa igual per l'orgue de Sant Pau de Fenollet, que existia ja l'any 1676.

1683 : els fàbriquers de Sant Mateu de Perpinyà criden orgueners de Marsella, els Eustache, per la construcció de l'orgue de l'església nova. L'instrument és, al menys en les previsions, d'estètica francesa (al menys provençal, amb un positiu en 4 peus, sens jocs d'inxes)

DIAPO 11

La caixa comporta castells plans i elements de decorat d'estil Lluís XIVe, molt francès (però la caixa actual, reconstruïda per Grinda (1815) amb reutilització de la caixa de l'any 1683, és finalment prou diferent. L'instrument fou acabat l'any 1677.

L'any següent (1688) Jean de Joyeuse, que es reclama de l'orgueneria parisenca, refà integralment l'orgue de la catedral Sant Joan de Perpinyà.

DIAPO 12

1744 : Claude Mouchereau adoba l'orgue de la catedral Sant Joan. Originari de Toul (Lorena), és el germà del famós Christophe Mouchereau, autor dels orgues d'Albi, Narbona, Sant Vicenç de Carcassona, etc

1750 : Nou orgue a Tuhir (el vell va ser destruït per un llamp), a càrrec de Jean Pierre Dayries de Tolosa (no existeix més, no va ser traslladat a la nova església del segle XIXe)

DIAPO 13

A l'entorn del 1755 : Arles de Tec, orgue nou atribuït a **Godefroy Schmidt**, per analogia amb l'orgue de Gimont (Gers) datat del 1722. Aquest orguener, d'origen alemany, era instal·lat a Burdeos on va construir un orgue força inhabitual a l'església Nostra Dama.

L'orgue que construeix a Arles de Tec reutilitza part dels tubs de l'antic orgue, amb una composició francesa segons els plans, però amb principis d'harmonia més aviat germànics. Tret d'una modificació a càrrec de Grinda (1837) l'orgue està ben conservat. Va ser restaurat l'any 1990 per Bertrand Cattiaux.

MÚSICA

1760-1765 : Vinça, orgue nou de **Joseph Cavallé**, de Tolosa, amb el seu nebot com a aprenent. Si l'encàrrec data del 1754, les obres s'inicien l'any 1760. Paren l'any 1762, per manca de

crèdits i s'acaben en 1765. L'orgue, és d'estètic francès amb dos teclats i mig i pedaler. Va ser restaurat i desplaçat sobre una tribuna occidental per Henri Thébault (1866) i tornat a una configuració segle XVIIe (sobre la mateixa tribuna) per Gerhard Grenzig l'any 1980.

La composició de 1765

DIAPO 14

1785 : Jean Pujol o Poujol, de Montalbà, sojorna a Perpinyà, efectua reparacions importants a l'orgue de Nostra Dama de la Real (9 mesos), després augmenta l'orgue de la catedral Sant Joan (1786) : els secrets són renovats i augmentats de dues notes (passant del 5è DO al 5è RE) i quatre jocs són afegits : quarta i decinovenà a l'orgue gran i, sobre la primera octava del pedaler, una flauta 16' i una bombardà, cosa que no correspon totalment a l'estètica francesa.

DIAPO 15

LA FAMÍLIA CAVAILLE I COLL.

Jean Pierre Cavaillé, nascut a Gaillac 1743, aprenent del seu oncle a Tolosa, va participar a la construcció de l'orgue de Vinça l'any 1754. Segons la seva besneta Cecília, hauria treballat a l'orgue de Nostra Dama de la Real a Perpinyà l'any 1760, no és gens segur. En 1762, les obres de l'orgue de Vinça sent interrompudes, treballa a Catalunya i acaba Vinça l'any 1765. Després, torna a Barcelona on es casa l'any 1767 amb Maria Francesca Coll, filla d'un teixidor. Treballa als orgues de la Mercé i de Santa Caterina. Torna a Tolosa l'any 1770 i treballa al Llenguadoc : orgues de Castelnau-d'Aud, Carcassona, Sant Tibèry, Montreal, Sant Guillem. ; La seva esposa mor l'any 1780. Es casa de nou, amb Margarida Fabry. Després del 1790, el tancament dels convents i els esdeveniments de la Revolució francesa l'obliguen a passar a Catalunya, on s'apropa als seus primers sogres i, sembla compartir el seu temps entre l'orgueneria i la teixidura. Al final de la seva vida, deixa de banda l'orgue i s'esgota en diversos afers, una vidrieria, l'explotació d'una mina (La Granja d'Escape) Mor a Llançà l'any 1809, quan es fa rapatriar per força cap a França.

Dominique Cavaillé i Coll, el seu fill, neix a Tolosa l'any 1771 ; ve moltes vegades a Barcelona, per les vacances amb la seva mare i després a casa dels avis. Es troba a Puigcerdà

quan comença la Revolució francesa. Ha de tornar a França l'any 1791. Allistat dins l'exèrcit de la República, es veu afectat a Perpinyà i efectua maniobres d'una i altra banda del Pirineu (Vilallonga, Castellò d'Empúries). Desmobilitzat, torna a Barcelona (1796) per a trobar-se amb el seu pare, Jean Pierre. Aquesta estada al sud dura gairebé 10 anys. Torna a Montpeller l'any 1805. Després del fracàs de Napoleo Bonaparte, ve a Barcelona però, segurament lligat amb la seva família materna, l'any 1822, rep l'encàrrec d'una missió per la Cambra de Comerç de Barcelona : un estudi sobre els telers de tipus Jacquard.

Les obres dels Cavaillé i Coll a Catalunya Sud.

Puigcerdà : Església Sant Domènec, 1790 Domènech i el seu pare.

Sant Joan de les Abadesses :1791 : Domènec (i Jean Pierre) ? orgue reconstruït l'any 1818 per Joan Font)

Barcelona : Santa Maria del Mar, 1796 (Jean Pierre i Domènec)

Vich, contracte de Jean Pierre 1796, per un orgue prou considerable. Uns quants projectes foren elaborats, de 42 a 70 jocs. El contracte parla d'un orgue de 42 o 43 jocs realitzat amb jocs de suplement (per a aconseguir 55 jocs ?) del 1796 al 1798. El saldo fou pagat només l'any 1815 a Domènec i Martí Cavaillé.

DIAPO 16

DIAPO 17

Torroja del Priorat (1799) orgue no acabat

DIAPO 18 i MÚSICA

Castellò d'Empúries, voltants del 1805, Jean Pierre, ajudats dels seus fills Auguste i Martin

Doble caixa d'estil francament francès.

DIAPO 19

Mequinenza (1809) Jean Pierre, potser amb els seus fills

Lleida (pressupost del 1807) Jean Pierre Cavaillé, realització 1822-1829 a càrrec de Dominique i Aristide Cavaille-Coll.

Segons la biografia publicada per llur filla i neboda, Vincent i Aristide Cavaille-Coll, haurien viscut a Barcelona del 1815 al 1822.

Tret de les realitzacions antigues al sud del Pirineu, Aristide Cavaillé-Coll va tenir l'oportunitat de construir dos orgues a Perpinyà a la catedral Sant Joan : l'orgue gran en 1857 i l'orgue de cor l'any 1878 (abans, aquest orgue havia estat promès al seu germà Vicenç)

L'orgue gran de la catedral Sant Joan és una verdadera obra mestra, en la qual Cavaillé-Coll innova sobre molts punts : l'ordre dels teclats (la bombarda, el teclat més fort en primera posició), i unes altres temptatives més.

DIAPO 20

ELS GERMANS GRINDA.

Dos germans, Antoni i Honorat Grinda, de Niça, marquen Catalunya de la seva empremta, entre el 1814 i el 1840. Malgrat llur naixement al Ducat de Savoia, ténen una formació a l'orgueneria francesa.. Honorat és aprenent a can Joseph Isnard. Es reclamen del tractat de Dom Bedos. Abans de l'annexió de Niça a França l'any 1792, lliuren orgues d'estil francès al Comtat de Niça i a Ligúria, molt aprop. La Revolució els priva de mercats, s'ocupen com poden (construeixen un cadafal) i al final de l'Imperi s'instal·len a Perpinyà. Treballen tot primer a l'església Sant Jaume l'any 1814, restaurant l'orgue en gran part destruït per la Revolució

DIAPO 21

Un orgue amb composició idèntica a la de l'orgue de L'Escarène, aprop de Niça, efectuat l'any 1791.

L'any següent, refan enterament l'orgue de Sant Mateu de Perpinyà amb tres teclats i pedaler, amb un recitatiu de 32 notes de 6 jocs. Honorat tornarà a treballar sobre aquest orgue l'any 1835, afegint-hi una trompeteria exterior de 4 peus a la baixa i 16 als tiples.

Del 1816 al 1819, fan el primer orgue nou al Rosselló a l'església Sant Pere de Prades de Conflent.

DIAPO 22

DIAPO 23

Durant les obres de La Real, s'intercalen altres intervencions : la restauració de l'orgue de Vinçà però sobretot, l'orgue nou de Puigcerdà (Església Santa Maria) Aquest orgue, destruït durant la guerra d'Espanya, tenia una caixa semblant a la de Prades (el castell central, és rodó i més alt a Puigcerdà). El pressupost, escrit en català, amb els noms dels jocs en aquesta llengua i les mesures amb « pams », és bastant conegut.

DIAPO 24

Un cop l'orgue de La Real acabat (1824), construeixen un altre instrument més petit a Ribesaltes, amb una forta influència ibèrica : presència d'una trompeteria exterior ..

DIAPO 25

L'any 1833, els Grinda fan un orgue a Sant Llorenç de Morunys (instrument recentment restaurat per Gerhard Grenzing)

DIAPO 26

És probable que hagin també treballat a altres orgues a Catalunya sud : Girona (1828), La Seu D'Urgell, Lleida però no és gens cert del tot. Antoni vivia a Figueres en 1833.

L'any 1835, Honorat Grinda, ajudat pel seu « fillol » Raymond Riqué, construeix un orgue de dimensions prou grans, amb trompeteries exteriors a l'església Sant Pere de Ceret. Aquest instrument modificat per Henri Thébault (1855) va desaparèixer en un incendi l'any 1875.

Els germans Grinda van permetre la instal·lació del primer orguener al Rosselló des del segle XVIIe : Ramon Piqué, « fillol » d'Honorat Grinda va ajudar el seu mestre fins al seu traspàs l'any 1842. Després va treballar per compte propi. El seu orgue més aconseguit podria ser el de Sant Jaume a Perpinyà, l'any 1856, a penes completat per Charles Mutin l'any 1904.

DEL SEGLE XIXe ALS ANYS 1960.

Aquilino Amezua, orguener d'origen basc, tenint una sucursal a Barcelona, va intentar moltes vegades d'introduir-se en el mercat dels orgues del nord del Pirineu, amb poc èxit : només va aconseguir furnir al capítol de la catedral de Perpinyà un orgue de cor l'any 1875, substituït a la demanda de l'estat francès (que no el coneixia) per un orgue de cor encarregat a Aristide Cavaillé-Coll. L'orgue Azemua fou venut a la parròquia de Banyuls de la Marenda, on el destruï una tempesta (1921)

DIAPO 27

Serà la única ocasió per un factor del sud del Pirineu de treballar al Rosselló.

L'orgueneria francesa és representada per orgueners siguin parisencs (Clergeau, Thébault al segle XIXe, Mutin, Hermann, Gonzalez al segle XXe) siguin Tolosencs (Família Puget) i alguns altres. L'església de Pezillà del Riberal va adquirir un orgue de l'abat Clergeau, restaurat l'any 1979 per la casa Pesce de Pau.

Henri Thébault no es va il·lustrar dins l'orgueneria però va ser mestre d'aprenentatge de Louis Debierre, orguener de Nantes que va marcar de manera profunda l'orgueneria francesa entre el 1870 i la primera guerra mundial. Tret dels seus orgues de Cognac (1860) i del de La Chartre-sur-le-Loir (1869), les seves obres al Rosselló són les restauracions de Prades, Ceret, Illa de Tet i Vinça.

Charles Mutin, successor de Cavaillé-Coll, només va intervenir a Sant Jaume de Perpinyà, l'any 1904 (nova consola, nou pedaler, inxa de 16' afegida i corneta al teclat)

Jean Hermann va treballar a mitjans del segle XXe, després de la segona guerra mundial a Sant Jaume de Perpinyà, i a Illa, als anys 1950.

Gonzalez va totalment reconstruir l'orgue de Prats de Mollò (que va patir un llamp l'any 1932), treball acabat l'any 1958. És un orgue nou, neoclàssic, amb tres teclats, un pedaler, 28 jocs reals (30 per extensió)

DIAPO 28

La segona part del segle XIXe i la primera part del segle XXe testimonien de la dominació de la casa Puget de Tolosa, amb moltes generacions intervenint al Rosselló.

L'orgue actual de Tuhir és construït per la casa Puget l'any 1864, amb dos teclats de 54 notes, un pedaler d'enganxall de 18 notes. El restaura en 1986 en Gérard Guillemain. Eugène, fill de Theodore, eixampla l'orgue de Sant Mateu de Perpinyà l'any 1865 (afegeix un recitatiu expressiu de 42 notes i un pedaler de 18 notes). Construeix un orgue nou de bona qualitat a Sant Llorenç de la Salanca, l'any 1873

DIAPO 29

Aquest orgue és restaurat l'any 1995 per la manufactura dels orgues grans de Lodève. Eugène i després Jean Baptiste successors de Théodore Puget (Tolosa) mantenen i reparen gairebé la totalitat dels orgues de Catalunya Nord.

Baptiste Puget, fill gran de Théodore, té una empresa independent de la dels seus germans. Lliura un orgue de dos teclats a l'antiga catedral d'Elna, l'any 1867. A Ceret, l'any 1882, crea un orgue simfònic de grans dimensions, amb cara 16' (tres teclats de 56 notes, 36 jocs)

DIAPO 30

Al segle XXe, Maurice Puget construeix l'orgue nou de Clayrà (1920), el de Sant Hipòlit, transmissió neumàtica) el de Sant Josep de Perpinyà (1936, transmissió neumàtica) i per acabar el dels Banys d'Arles (1939). Restaura fortament l'orgue gran de la catedral de Perpinyà (1929) (octava de 32' afegida a la bombarda, augment dels jocs, tercera màquina Barker, inversió de

l'ordre dels teclats) Maurice Puget treballa igualment als orgues de Ribesaltes (1921), de Sant Mateu de Perpinyà (1922) ; manté gairebé tots els orgues al Rosselló.

Léopold Trosseille (1909-2007), d'origen belga, instal·lat prop de Cahors, efectua reparacions a l'orgue de Nostra Dama de la Real a Perpinyà, els anys 1952-53.

Al segle XIXe, convé assenyalar la restauració de l'orgue gran de la catedral de Perpinyà per una empresa estrangera dirigida per l'abat Larroque, però amb un mercat firmat per un tal Goujon i les obres realitzades per Frédéric Junk. Les obres són efectuades l'any 1844, però l'any 1850, Cavaillé-Coll proposa un pressupost realitzat l'any 1857 : l'orgue Larroque-Junk no viurà gens. Fou l'ocasió segurament de despenjar les taules grans sempre penjades a les parets de la capella enfront de l'orgue. El positiu de dos, del 1559 és suprimit per Cavaillé-Coll, l'any 1857.

EL PERÍODE CONTEMPORANI.

L'orguener Blancafort forneix a l'església de Cotlliure un orgue petit l'any 1980 (dos teclats de 56 notes, pedaler de 30 notes, amb 6 jocs d'inspiració catalana) L'any 1997, lliura un orgue a l'església Sant Galdric de Perpinyà (2 teclats de 56 notes, pedaler de 30 notes, 7 jocs, inspiració clàssica)

Gerhard Grenzing, orguener alemany establert a Papiol, prop de Barcelona, que es pot considerar com a català, restaura molts orgues al Rosselló : Vinça, Illa de Tet

Els orgueners francesos tanmateix representen la majoria.

Gonzalez lliura orgues (de sèria) a Comellà, al conservatori de Perpinyà i restaura l'orgue de Prades, els anys 1960.

Guillemin (Malaucène, Vaucluse) lliura un orgue petit per l'estudi al Conservatori de Perpinyà.

Els germans Pesce (Pau) construeixen un orgue a Estagell.

Bernard Boulay crea un orgue a l'església del Molí de Vent de Perpinyà.

Les restauracions, el ritme de les quals s'accelera a partir del 1980 (Vinça) trien empreses franceses (amb procedures d'oferta) de totes les regions : Catalunya Sud per Grenzing (dos tallers), Sud de França (Cabourdin, Daldosso, manufactura de Lodeva), Oest de França (Cattiaux, del Poitou, Renaud de Nantes) i també Est de França (Laurent Plet)

Els últims 20 anys són benèfics per a l'orgue; a més de les restauracions de Perpinyà (Renaud, Nantes), de Vinça, d'Illa de Tet (Grenzing, Papiol), Arles de Tec (Cattiaux, Poitiers), Perpinyà La Real (Cabourdin, Brignoles), Prades, Ceret, Sant Llorenç de la Salanca (Manufactura dels grans orgues de Lodeva), Ribesaltes (Daldosso, Gimont) et la encara actual de Sant Mateu de Perpinyà (Laurent Plet, Troyes) instal·len diversos orgues nous al voltant de Perpinyà.

Els germans Pesce (Pau) construeixen un orgue a Estagell (1991) (2 teclats de 56 notes, pedaler de 30 notes, 10 jocs, estètica clàssica, més aviat francesa, amb un lleu caràcter desigual) Gabriel Blancafort lliura un orgue de 7 jocs a Perpinyà (Sant Galdric) Bernard Boulay lliura un orgue d'inspiració germànica a l'església del barri del Molí de Vent de Perpinyà, l'any 2000.

(un teclat de 56 notes, pedaler de 30 notes, 13 jocs)

* Notem doncs, al llarg de la història, que els orgueners « ibèrics » eren únicament catalans, mentres els orgueners francesos venien de tot el territori francès. **DIAPO 31 i MÚSICA**

L'ORGUE A CATALUNYA NORD

I ELS SEUS LLIGAMS

AMB CATALUNYA SUD.